

Γ' ΕΠΑΛ Νέα Ελληνικά

Γιούλη Χρονοπούλου, Οκτώβριος 2017

Το εγχειρίδιο «Νέα Ελληνικά» 2^{ου} κύκλου

- Συνεξέταση Γλώσσας – Λογοτεχνίας
- Κείμενα μη λογοτεχνικά και λογοτεχνικά γύρω από μια θεματική ενότητα (ίσως μεγαλύτερη έμφαση στη Γλώσσα)
- Στοιχεία θεωρίας
- 5 ενότητες
- Κείμενα βασικά (με δραστηριότητες) και παράλληλα (χωρίς δραστηριότητες)

- 1^η ενότητα: *Από τον 20ό στον 21^ο αιώνα*
- 4 βασικά κείμενα (3 μη λογοτεχνικά, 1 λογοτεχνικό)
- 4 παράλληλα (μη λογοτεχνικά)

- 2^η ενότητα: *Ο πολίτης και οι θεσμοί*
- 6 βασικά κείμενα (3 μη λογοτεχνικά, 3 λογοτεχνικά)
- 4 παράλληλα (μη λογοτεχνικά)

- 3^η ενότητα: *Ζώντας την καθημερινότητα*
- 7 βασικά (6 μη λογοτεχνικά, 1 λογοτεχνικό)
- 4 παράλληλα (2 μη λογοτεχνικά, 2 λογοτεχνικά)

- 4^η ενότητα: *Μιλώντας για προβλήματα του ανθρώπου και του κόσμου*
- 4 βασικά (3 μη λογοτεχνικά, 1 λογοτεχνικό)
- 8 παράλληλα (1 μη λογοτεχνικό, 7 λογοτεχνικά)

- 5^η ενότητα: *Η Ελλάδα και ο κόσμος*
- Βασικά 4 + 1 (3 μη λογοτεχνικό + 2 λογοτεχνικά)
- Παράλληλα 6 (3 μη λογοτεχνικά + 3 λογοτεχνικά και στίχοι)

- Αλλά, πρωτοβουλία στον εκπαιδευτικό (σχεδιασμός, οργάνωση διδασκαλίας)
- Αναδιάταξη θεματικών ενοτήτων και κειμένων - 'Όχι κατ' ανάγκην γραμμικά
- Κείμενα εκτός εγχειριδίου επικαιροποιημένα (και πολυτροπικά, παρότι προετοιμάζουμε και για Πανελλαδικές – προπάντων προετοιμάζουμε για τη ζωή)
- Ένταξη στην ιστορικότητα
- Τι θα λέγαμε σήμερα
- Κείμενα και από μαθητές
- Ευελιξία σε μεθόδους διδασκαλίας
- Γενικά, το Π.Σ. ως διαδικασία ευρύτερων προτεραιοτήτων και αναμενόμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων

Σκοποί

- Γλωσσική επάρκεια
- Αναγνωστικές & επικοινωνιακές δεξιότητες
- Άσκηση στη χρήση κατάλληλου επιπέδου λόγου (προφορικού – γραπτού)
- Δημιουργική επαφή με λογοτεχνία – στάσεις, αξίες
- Ποικίλοι γραμματισμοί (λειτουργικός, κριτικός, επικοινωνιακός, κλπ.)
- Ενίσχυση κριτικής σκέψης
- Δημιουργία αναγνωστών (κατανόηση, ερμηνεία)
- Δυνατότητα έκφρασης

Τρόποι

- Ενεργητικές τεχνικές – εμπλοκή μαθητών
- Δυνατότητες διαφοροποίησης ανάλογα με τις ανάγκες των μαθητών
- Ευρύτατη ποικιλία διαβαθμισμένων δραστηριοτήτων
- Κατανόηση και παραγωγή λόγου (προφορικού – γραπτού)
- Δυνατότητα ενσωμάτωσης ΤΠΕ (Φωτόδεντρο, σενάρια «Αίσωπος», «Πρωτέας», «ανακαλύπτω, συμμετέχω, δημιουργώ», κλπ.)
- Μια ακόμη πηγή: Πολύτροπη Γλώσσα (ΚΕΓ)
- <http://politropi.greek-language.gr>

Η ύλη των Πανελλαδικών

- 1. Νέα Ελληνικά 2ου Κύκλου
- 2. Νέα Ελληνικά Β' τάξης 1ου Κύκλου
- 3. Έκφραση – Έκθεση για το Ενιαίο Λύκειο Α' τάξη
- Δηλαδή: Ό,τι έχουν διδαχθεί μέχρι σήμερα στο Λύκειο τα παιδιά που φοιτούν στη Γ' τάξη.

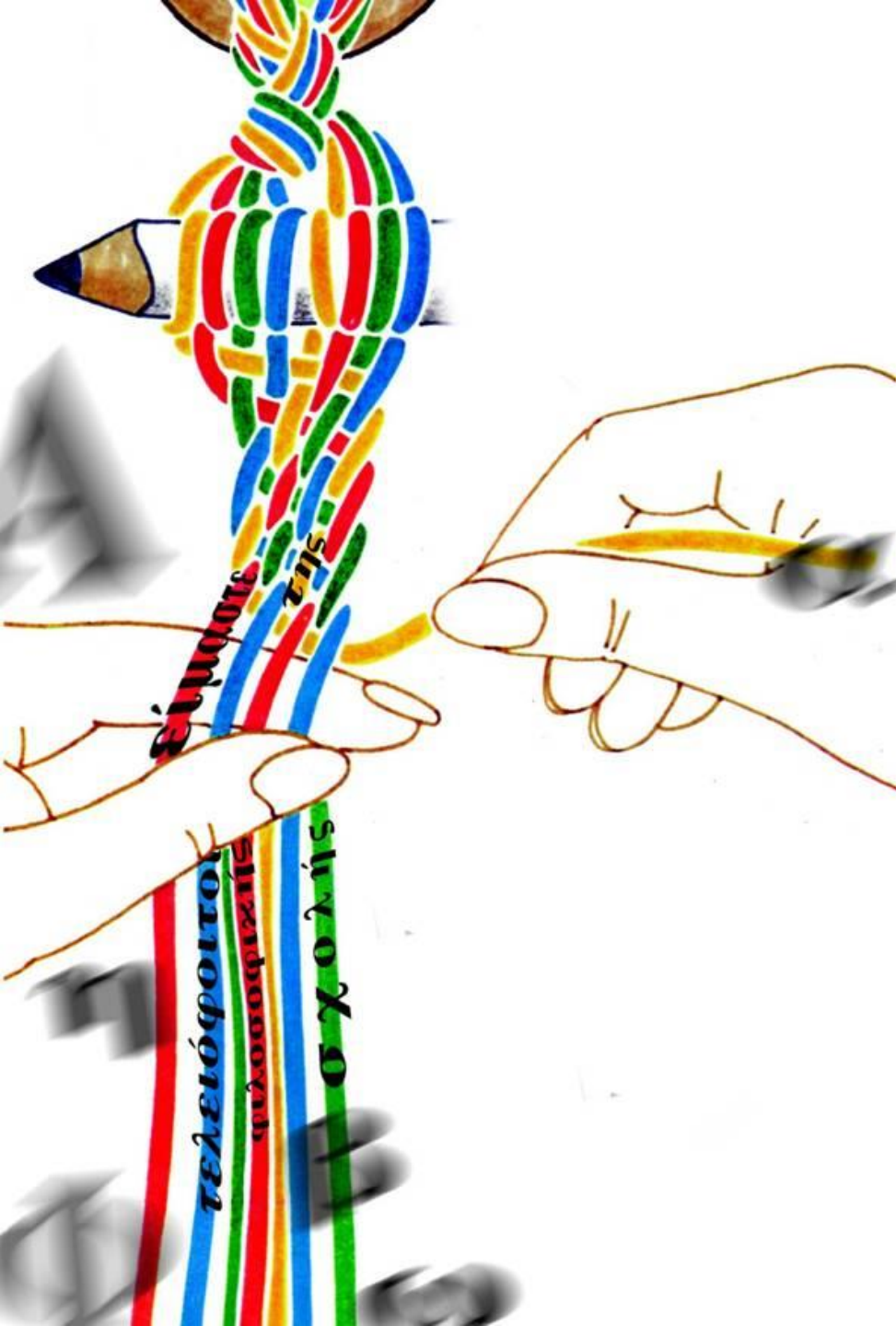
Θεματικές ενότητες (αδρομερώς)

- Γλώσσα, Γλωσσομάθεια, Επικοινωνία, Διάλογος
- Οι ανησυχίες των νέων – Εφηβεία – Χάσμα γενεών - Γηρατειά και νεότητα
- Μόδα
- Γέλιο, κωμικό
- Εμείς και οι άλλοι, διαφορετικότητα, ρατσισμός - δημοκρατία
- Τέχνη
- Ο άνθρωπος ως πολίτης – οι θεσμοί
- Ο νέος αιώνας, Προσδοκίες - Ανησυχίες
- Η καθημερινότητα – Ελεύθερος χρόνος - Διατροφή
- Τα προβλήματα του ανθρώπου και του κόσμου
- Η Ελλάδα και ο κόσμος
- Παιδεία

- Γενικά:
- Σχέσεις του ανθρώπου με το κοινωνικό και φυσικό περιβάλλον, τρόποι επικοινωνίας, ανθρωπιστικές αξίες και ανθρώπινα δικαιώματα, προβλήματα της σύγχρονης ζωής, ζητήματα κοινωνικοποίησης των νέων, παιδείας, επιστήμης και τεχνολογίας.

Θεωρία

- Περίληψη
- Παράγραφος (είδη ανάπτυξης)
- Αναφορική – ποιητική λειτουργία
- Ενεργητική – παθητική σύνταξη
- Συνεκτικότητα (δείκτες συνοχής)
- Σημεία στίξης
- Στοιχεία ύφους

Θεωρία

- Πειθώ
- τρόποι πειθούς: επίκληση σε λογική, συναίσθημα, ήθος
- μέσα πειθούς: επιχειρήματα – τεκμήρια
- Η πειθώ σε είδη λόγου
- Είδη συλλογισμών
- Αφήγηση (οπτική γωνία, αφηγητής, χρόνος)
- Περιγραφή (σχόλιο, οπτική γωνία)
- Δοκίμιο (δομή, επικοινωνιακή ταυτότητα)
- Οπτική γωνία, σχόλιο
- Πρόλογος – επίλογος
- Επικοινωνιακό πλαίσιο

- Στα βιβλία «Νέα Ελληνικά» 1^{ου} & 2^{ου} κύκλου ακολουθείται συνδιδασκαλία Γλώσσας – Λογοτεχνίας και Στοιχεία Θεωρίας
 - με τριμερή προσέγγιση:
 - Ανάγνωση - Κατανόηση
 - Γλωσσική προσέγγιση
 - Ερμηνεία – Παραγωγή λόγου
-
- Λογικά θα ακολουθηθεί αυτό το μοντέλο και στις εξετάσεις (Πανελλαδικές – ενδοσχολικές) της Γ' τάξης.

Αξιολόγηση

- Δύο κείμενα:
- α) ένα μη λογοτεχνικό
- β) ένα λογοτεχνικό
- Και τα δύο αδίδακτα
- Θεματικά συναφή μεταξύ τους
- Και τα δύο συνοδεύονται από πληροφοριακό (και όχι σχολιαστικό) εισαγωγικό σημείωμα

- Κείμενο μη λογοτεχνικό (δημοσιογραφικό ή πληροφοριακό ή επιστημονικό άρθρο, συνέντευξη, κριτική, ομιλία, επιστολή, επιφυλλίδα, δοκίμιο)
- Κείμενο λογοτεχνικό (ποίημα, διήγημα, απόσπασμα από μυθιστόρημα, θεατρικό).

- Ερωτήσεις ποικίλων τύπων:
- Ανοικτού τύπου
- Κλειστού τύπου (πολλαπλών επιλογών, Σωστό – Λάθος, αντιστοίχισης κ.λπ.)

- 3 δραστηριότητες για κάθε κείμενο:
- Κατανόησης (έως 2 ισοβαρή ερωτήματα): 15 μονάδες
- Δομική – Γλωσσική προσέγγιση (έως 3 ερωτήματα): 15 μονάδες
- Ερμηνεία - Παραγωγή λόγου: 20 μονάδες.
- Γλώσσα: 50 μονάδες
- Λογοτεχνία: 50 μονάδες

Μη λογοτεχνικό κείμενο

Κατανόηση περιεχομένου

- Διδασκαλία και Ερωτήσεις σχετικά με:
- το θέμα
- ιδέες - επιχειρήματα
- τη θέση του συγγραφέα/βασικό μήνυμα του κειμένου
- συσχετισμός τους με περιστάσεις επικοινωνίας και προθετικότητα
- τις τεχνικές πειθούς που χρησιμοποιεί για να τεκμηριώσει την άποψή του (τρόποι, μέσα)
- συσχετισμός τους με κειμενικό είδος και επικοινωνιακή σκοπιμότητα
- βασικές πληροφορίες (π.χ. αιτίες, επιπτώσεις, προτάσεις του για την αντιμετώπιση προβλήματος κ.ά.)
- έλεγχο επιχειρήματος (αλήθεια, εγκυρότητα, ορθότητα)
- έλεγχο τεκμηρίων (επάρκεια, καταλληλότητα, εγκυρότητα)
- Εδώ εντάσσεται εναλλακτικά (ή/και) η **περίληψη** σε επικοινωνιακό πλαίσιο.

Περίληψη

- Πύκνωση ολόκληρου ή μέρους του κειμένου σε συγκεκριμένο επικοινωνιακό πλαίσιο.
- Δύο τρόποι: απλή πύκνωση ή πληροφοριακή περίληψη (ισότιμα).
- Ανάλογα με το επικοινωνιακό πλαίσιο επιλέγεται η πιο κατάλληλη.
- Ερώτημα: Αν η περίληψη ζητηθεί σε επικοινωνιακό πλαίσιο, χρησιμοποιούμε τα τυπικά εξωτερικά χαρακτηριστικά του (π.χ. τίτλο, προσφώνηση - αποφώνηση);
- Όχι. Δεν είναι αναγκαίο. Η περίληψη είναι ξεχωριστό κειμενικό είδος με άλλα γνωρίσματα.
- Άλλωστε, και στα σχολικά βιβλία δεν προτείνεται και δεν προβλέπεται κάτι τέτοιο.

- Ο λόγος για τον οποίον τίθεται σε επικοινωνιακό πλαίσιο είναι αφενός να αποκτά νόημα για τον μαθητή, αφετέρου να επηρεάζει το ύφος.
- *«Να κατανοήσουμε ότι ο σκοπός για τον οποίο γράφουμε την περίληψη επηρεάζει το λόγο μας, ανάλογα δηλαδή με το ποιος γράφει, σε ποιον απευθύνεται και για ποιο σκοπό μπορεί να έχουμε επίπεδο λόγου οικείο, περισσότερο επίσημο κ.ο.κ.»* (Από το βιβλίο Έκθεση – Έκφραση Β΄ Λυκείου)
- Συνεπώς, παρότι υπάρχει και η αντίθετη άποψη (ότι δηλ. πρέπει να ακολουθείται ο κανόνας του επικοινωνιακού πλαισίου προφορικού ή γραπτού λόγου, π.χ. «αγαπητοί συμμαθητές» ή «ένα άρθρο για η βία»), ωστόσο στην πράξη, αν αυτό συμβεί, εν μέρει αλλοιώνεται η φυσιογνωμία του είδους. Από την άλλη, κανονικά δεν αφαιρούνται μονάδες κατά τη βαθμολόγηση όταν τυχόν χρησιμοποιείται.

- Στην πραγματικότητα, εκείνο που θα επιθυμούσαμε είναι, εντός του επικοινωνιακού πλαισίου, να υπάρχει φυσικότητα. Ίσως, δηλαδή, δεν είναι πιο φυσιολογικό να προσφωνήσουν τους συμμαθητές τους αν αναλάβουν να τους ανακοινώσουν την πύκνωση ενός άρθρου (Το ΙΕΠ προτείνει ενδεικτικά: «ένα άρθρο που διάβασα αναφερόταν...»).

Η περίληψη σε επικοινωνιακό πλαίσιο

- Εστίαση στην περίληψη ως κειμενικό είδος μπορεί να γίνει, μόνο όταν συνδέεται με περιστάσεις που το απαιτούν, όπως για παράδειγμα το να γραφεί περίληψη μιας εργασίας για ένα μαθητικό συνέδριο, το οποίο μπορεί να εστιάζει σε κάποιο ενδιαφέρον για τα παιδιά ζήτημα.
- Από τις Οδηγίες για τη Διδασκαλία της Νέας Ελληνικής στην Α' Λυκείου (2011)
- Η περίληψη στα πλαίσια της έκφρασης-έκθεσης γράφεται για συγκεκριμένο σκοπό και έχει πάντα αποδέκτη. Γι' αυτό είναι καλό να αποφεύγεται η τυποποιημένη εκφώνηση «Να γράψετε την περίληψη του κειμένου» και να υιοθετούνται πιο αναλυτικές διατυπώσεις ενταγμένες σε επικοινωνιακό πλαίσιο (παράδειγμα: «Σε κυριακάτικη εφημερίδα δημοσιεύτηκε το παραπάνω άρθρο. Να ενημερώσετε την τάξη σας για το περιεχόμενό του γράφοντας μια περίληψη 100 λέξεων»).
- Από το βιβλίο Νέα Ελληνικά 2^{ου} κύκλου

Θέματα 2000

- Κείμενο από εφημερίδα για τη διά βίου εκπαίδευση (δεν αναφέρεται τίτλος ούτε όνομα συντάκτη)
- Εκφώνηση περίληψης:
- *«Το παραπάνω άρθρο δημοσιεύθηκε πρόσφατα σε εφημερίδα . Να παρουσιάσετε στην τάξη σας το περιεχόμενο του άρθρου αυτού με μια περίληψη 100 – 120 λέξεων.»*

Θέματα 2001

- Κείμενο: «Ο ρόλος των διανοουμένων της εποχής μας» Κ. Μιχαηλίδη («Οικείωση και αλλοτρίωση»)
- Εκφώνηση περίληψης:
- *«Για την προετοιμασία μιας ομαδικής εργασίας στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας διάβασες το παραπάνω κείμενο. Να γράψεις μια περίληψη του κειμένου αυτού με την οποία θα ενημερώσεις τα άλλα μέλη της ομάδας σου για το περιεχόμενό του.»*

Θέματα 2002

- Κείμενο για τη Γενετική (Στ. Γκόνου, διασκευή από ημερήσιο τύπο)
- «Για τις ανάγκες μιας συζήτησης που πρόκειται να γίνει στην τάξη σας με θέμα την εξέλιξη της Γενετικής, μελετήσατε το παραπάνω κείμενο. Να γράψετε μια περίληψη του κειμένου αυτού σε 100 έως 120 λέξεις με την οποία θα ενημερώσετε τους συμμαθητές σας για το περιεχόμενό του.»

Μη λογοτεχνικό κείμενο

Οργάνωση / Δομή

- Διδασκαλία και Ερωτήσεις σχετικά με:
 - βασικά μέρη (πρόλογο, κύριο μέρος, επίλογο)
 - συνοχή (διαρθρωτικές λέξεις, φράσεις κ.ά.)
 - Δομή και τρόπους οργάνωσης παραγράφων
 - πλαγιότιτλοι
-
- Όχι ο όρος *συλλογιστική πορεία* για οργάνωση παραγράφου ή κειμένου (μόνο στον συλλογισμό), δηλ. όχι η θεωρία των σ. 20, 21 του βιβλίου.

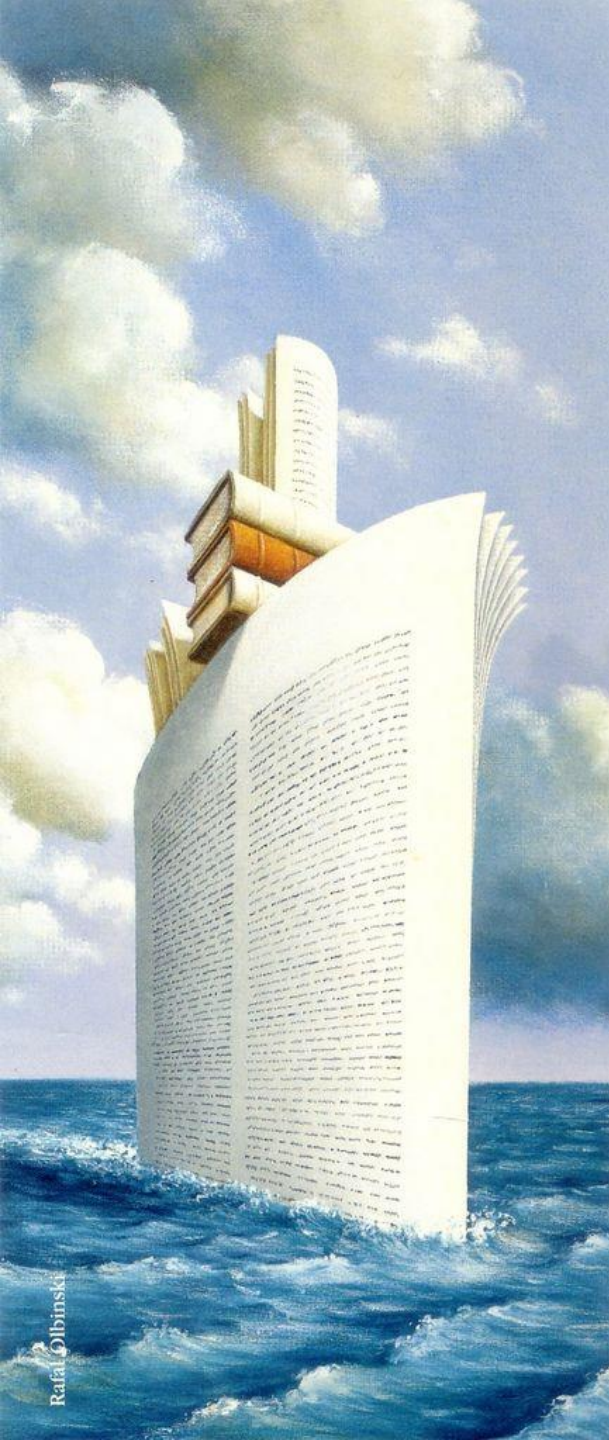
Μη λογοτεχνικό κείμενο

Γλώσσα

- Διδασκαλία και Ερωτήσεις σχετικά με:
- λεξιλόγιο, στίξη, μορφοσυντακτικά φαινόμενα, γλωσσικές ποικιλίες, λειτουργίες της γλώσσας, ύφος κ.ά. με βάση το επικοινωνιακό πλαίσιο, π.χ. γλωσσικές επιλογές του πομπού σχετικά με:
- ενεργητική ή παθητική φωνή, παρατακτικό ή υποτακτικό λόγο, μακροπερίοδο ή μη λόγο, αναφορική ή ποιητική λειτουργία γλώσσας
- ρηματικό τύπο (πρόσωπο, χρόνο, έγκλιση), σημεία στίξης, λόγιες ή λαϊκές λέξεις, ειδικό λεξιλόγιο
- ερμηνεία λέξεων, μετασχηματισμό λέξεων ή φράσεων (αλλαγή σύνταξης, συνώνυμα, αντώνυμα, παράγωγα, κλπ.) σε συμφραζόμενα
- ύφος κειμένου σε επικοινωνιακή περίπτωση (σκοπό, δέκτη, είδος λόγου,...).

Παραγωγή κειμένου επιχειρηματολογίας

- Παραγωγή κειμένου επιχειρηματολογίας (σε ζητούμενο κειμενικό είδος - δημόσια ομιλία, επιστολή, άρθρο - και επικοινωνιακό πλαίσιο) συναρτημένο με το κείμενο αναφοράς: κρίση, σχολιασμός σημείων κειμένου, ανασκευή θέσεων, ανάπτυξη προσωπικών απόψεων.
- Έκταση: 200-250 λέξεις

Αξιολόγηση παραγωγής λόγου

- Κατά τα συνήθη:
- Περιεχόμενο:
- Συνάφεια με ζητούμενα, τεκμηρίωση με επιχειρήματα, πλούτος / πρωτοτυπία ιδεών, ...
- Έκφραση / μορφή:
- Σαφήνεια / ακρίβεια, καταλληλότητα γλώσσας, λεξιλογικός πλούτος, ορθότητα διατύπωσης, ...
- Δομή:
- Λογική αλληλουχία, ομαλή σύνδεση, συνεκτικότητα, ένταξη στο επικοινωνιακό πλαίσιο και κειμενικό είδος.

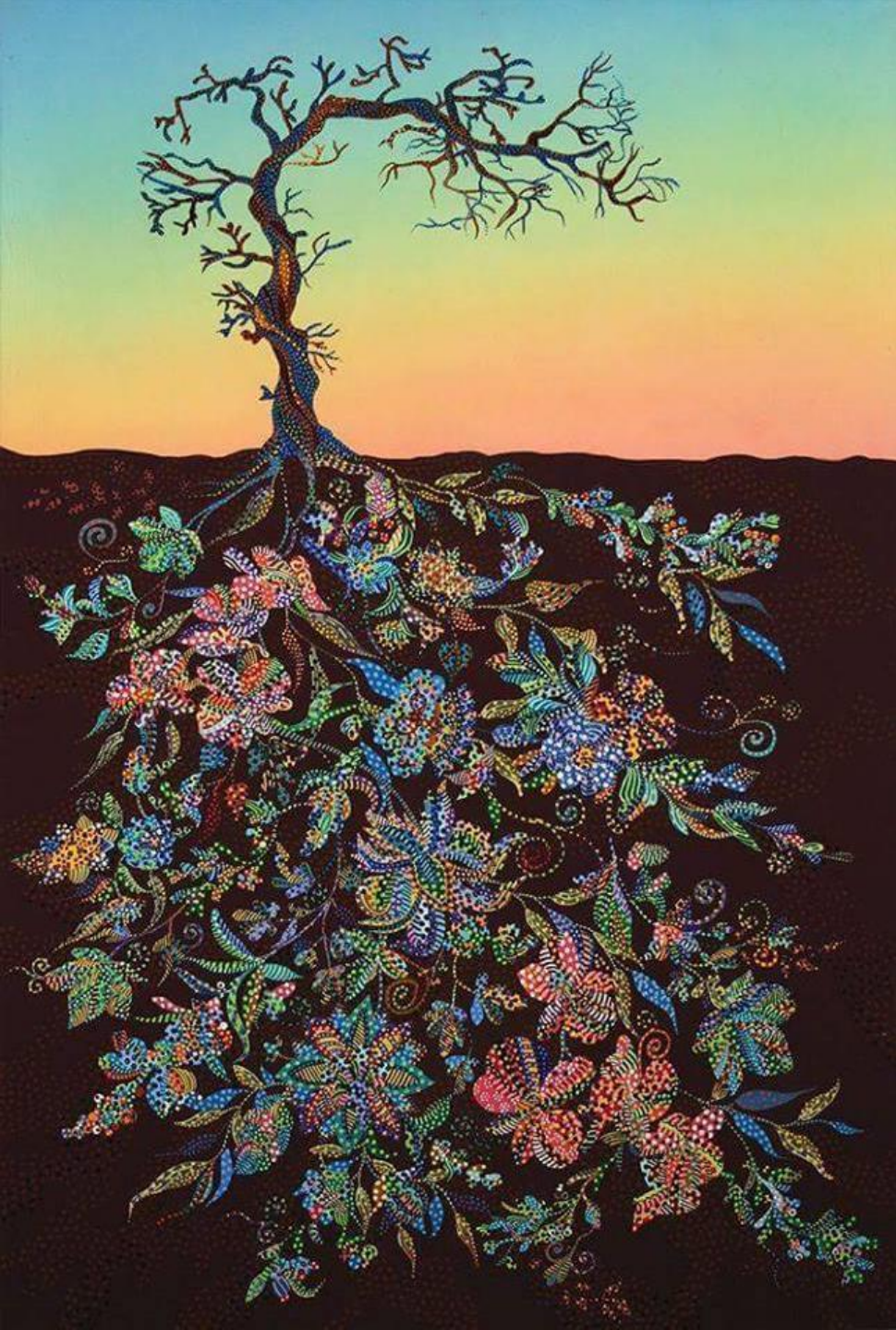

Λογοτεχνικό κείμενο Κατανόηση περιεχομένου

- Θέμα, στόχος, οπτική γωνία προσέγγισης, στοιχεία αφηγηματικής πλοκής (πρόσωπα, χώρος, χρόνος, κοινωνικό πλαίσιο δράσης, αίτια δράσης,...)
- Χαρακτήρες, σύμβολα, «φωνές», σιωπές
- Αξίες, στάσεις
- Απόδοση ποιητικού ή θεατρικού κειμένου με άλλα λόγια

- Αν η δραστηριότητα αναπτύσσεται σε δύο ερωτήματα,
- Μόνο το ένα τίθεται ως ερώτηση ανοικτού τύπου με απάντηση 50 - 60 λέξεων.
- Το άλλο τίθεται ως ερώτημα κλειστού τύπου.

Δομή – Γλώσσα

- Διάκριση ανάμεσα στο «τι λέει το κείμενο» και στο «πώς το λέει»
- Πιο συγκεκριμένα
- Βασικά σημεία οργάνωσης της αφηγηματικής πλοκής ή της ποιητικής γραφής
- Δείκτες (αφηγηματικοί τρόποι, αφηγηματικές τεχνικές, ρόλος αφηγητή, χρόνος αφήγησης, ρηματικά πρόσωπα...), λειτουργία τους
- Εκφραστικά μέσα (σχήματα λόγου, συμβολισμοί, εικόνες...), λειτουργία τους
- (Στόχος: αναγνώριση λειτουργίας όχι ανάκληση όρων Θεωρίας)

Παραγωγή λόγου

- Παραγωγή σύντομου κειμένου (100-150 λέξεις) αναγνωστικής ανταπόκρισης
- Κατανόηση, κρίση, ερμηνεία, τεκμηρίωση για:
- ιδέες, αξίες, στάσεις, συμπεριφορές στο πλαίσιο των συμφραζομένων του κειμένου ή της εποχής (που δίνονται στο εισαγωγικό σημείωμα).
- (Απάντηση με στήριξη στο κείμενο, παράθεση κατάλληλων σημείων)
- Σύνδεση με σύγχρονη πραγματικότητα και προσωπικές εμπειρίες, βιώματα, συναισθήματα.
- Στη Γ' Λυκείου όχι Δημιουργική Γραφή στις εξετάσεις (στο μάθημα ναι)

Αξιολόγηση παραγωγής λόγου

- Κατά τα συνήθη:
- Περιεχόμενο: συνάφεια με τα ζητούμενα, τεκμηρίωση (με στοιχεία κειμένου), εμβάθυνση, πλούτος ιδεών.
- Έκφραση / μορφή: σαφήνεια / ακρίβεια, ορθότητα διατύπωσης.
- Δομή: λογική αλληλουχία, ομαλή σύνδεση, συνεκτικότητα.

Ένα παράδειγμα θεμάτων Μη λογοτεχνικό κείμενο

- «Αντί για πολίτες, αδιάφοροι ιδιώτες»
(Κων/νος Τσουκαλάς από εφημερίδα,
διασκευή)

- Από την πολυθρόνα τους θα μπορούν εφεξής να ψηφίζουν οι Άγγλοι ψηφοφόροι. Το Υπουργείο Εσωτερικών της Βρετανίας επεξεργάζεται τα πρώτα πιλοτικά προγράμματα ψηφιακής ψηφοφορίας, που θα συνδέουν μέσω Διαδικτύου τα εκλογικά τμήματα της χώρας με τους προσωπικούς ηλεκτρονικούς υπολογιστές των εκλογέων–χρηστών. Για να πεισθούν να ψηφίσουν οι σκνηροί και αδιάφοροι πολίτες, θα πρέπει πλέον να γνωρίζουν πως δε θα ταλαιπωρηθούν, δε θα περιμένουν στην ουρά, δε θα κρυώσουν, δε θα ιδρώσουν και ότι θα καταναλώσουν ελάχιστη ενέργεια. Αλλιώς, απλώς θα απόσχουν.

- Έτσι όμως, οι σύγχρονοι όροι της δημοκρατικής λειτουργίας θα χρειασθεί να επαναπροσδιορισθούν. Θα πρέπει ίσως να το πάρουμε απόφαση πως οι πολίτες θα λειτουργούν ως πολίτες, υπό την προϋπόθεση ότι αυτό δε θα τους στοιχίζει τίποτε. Πάει η εποχή όπου το εκλογικό δικαίωμα, που με τόση δυσκολία είχε κατακτηθεί από το λαό, ασκούνταν με ιερό φανατισμό και παλλαϊκή προσήλωση. Πάει η εποχή όπου οι εκλογές νοούνταν ως πάνδημη δημοκρατική γιορτή ή ακόμη και ως μικρός τελετουργικός εμφύλιος πόλεμος. Πάει ακόμη και η εποχή όπου, έστω για άλλους λόγους, η μη συμμετοχή στις εκλογές μπορούσε να θεωρείται αξιόποινη πράξη. Σήμερα η εκλογική πράξη γίνεται σαν οποιαδήποτε άλλη ιδιωτική ενέργεια: πρέπει να εκμαιεύεται μέσα από μια συγκεκριμένη πολιτική κινήτρων.

- Έτσι η τεχνολογία καλείται απλώς να διευκολύνει τους διστακτικούς και τους αδιάφορους στο να υπερβούν την εσωτερικοποιημένη αντίστασή τους σε οποιαδήποτε μη αναγκαία ανάλωση ενέργειας. Η ψήφος δεν είναι παρά μια ακόμη προαιρετική ιδιωτική ενέργεια που αφορά τον αμετανόητο κομπιουτερόβιο. Μαζί με την υλικότητα της αγοράς των αγαθών, πεθαίνει και η υλικότητα της ενέργειας του συμμετέχειν στα κοινά, δηλαδή στην πόλη.

- Τι απομένει όμως από την ιδέα της δημοκρατίας, όταν η συμμετοχή του πολίτη εξασφαλίζεται μόνο με το τσιγκέλι; Σε ποια ενσυνείδητη «κοινή γνώμη» μπορεί να αντιστοιχεί το αποτέλεσμα μιας εκλογικής διαδικασίας στην οποία οι περισσότεροι δεν επιθυμούν καν να μετάσχουν; Ποια μπορεί να είναι η έννοια της δημοκρατικής επιλογής, όταν τα κίνητρα του ατόμου δεν είναι αρκετά ισχυρά, ώστε να νικήσουν τη βαρεμάρα να περπατήσει ως την ενορία του; Πώς μπορεί να νοηθεί μια πολιτική βούληση που η πυκνότητά της κινδυνεύει από το πρώτο λιοπύρι ή την πρώτη μπόρα;

- Ερωτήματα αδυσώπητα, που όμως αντιστοιχούν με απόλυτη ακρίβεια στις εξελίξεις. Εξελίξεις που είναι βέβαια φυσικές και ίσως αναπότρεπτες στο πλαίσιο των κοινωνιών μας, που έχουν σχεδόν αποσυντεθεί και στις οποίες παρατηρούμε μια ολοένα αυξανόμενη αποπολιτικοποίηση. Εκείνο που θα υπολείπεται σε λίγα χρόνια θα είναι ίσως μόνο μια αχνή προτίμηση του Α έναντι του Β, μια προτίμηση που θα κατασκευάζεται από διαφημιστές «εικονοποιούς» (image-makers) και τσαρλατάνους.

Δραστηριότητες

- Α1. Πώς αντιμετωπίζει ο συντάκτης του άρθρου την είδηση που καταγράφει στην πρώτη παράγραφο; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας. (Μονάδες 7)
- Α2. Υποθέστε πως γράψατε εσείς αυτό το κείμενο και ο αρχισυντάκτης της εφημερίδας στην οποία εργάζεστε σας ζητά να το συντομεύσετε, ώστε να μείνει το ένα τέταρτο περίπου. (Μονάδες 8)

Εναλλακτικά

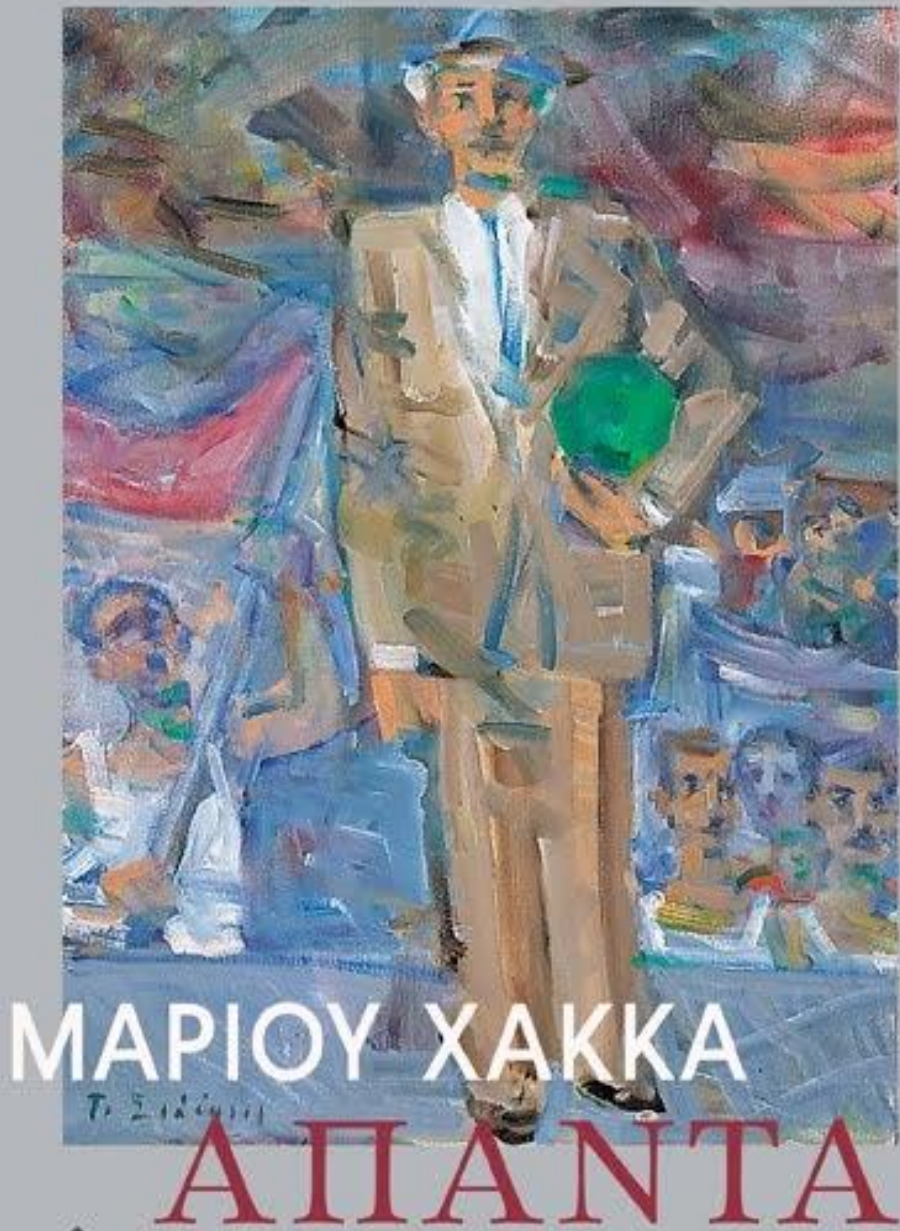
- A1. Να σημειώσετε το σωστό ή το λάθος με παραπομπή στο αντίστοιχο σημείο του κειμένου (μονάδες 8):
 - 1. Ο συντάκτης του άρθρου αντιμετωπίζει με θετική διάθεση την προοπτική της ψηφιακής ψηφοφορίας, αφού θα δίνεται η δυνατότητα να ψηφίζουν οι αδιάφοροι πολίτες.
 - 2. Σύμφωνα με τον αρθρογράφο, το εκλογικό δικαίωμα των πολιτών κατακτήθηκε ως φυσικό αποτέλεσμα της ιστορικής εξέλιξης, χωρίς δυσκολία.
 - 3. Ο συντάκτης του άρθρου εκτιμά ότι η ψήφος γίνεται σταδιακά μια άυλη υπόθεση, όπως η αγορά αγαθών μέσω διαδικτύου.
 - 4. Ο συντάκτης του άρθρου εκτιμά ότι η εποχή μας χαρακτηρίζεται από έλλειψη πολιτικοποίησης.
- A2. (όμοια) Μονάδες 7

- B1. Δώστε έναν άλλο τίτλο που να εκφράζει διαφωνία και αγανάκτηση. Δώστε επίσης έναν ουδέτερο τίτλο, ο οποίος θα αναφέρεται μόνο στο γεγονός. (Μονάδες 5)
- B2. Στη δεύτερη παράγραφο του κειμένου επαναλαμβάνεται η φράση «πάει πια». Σε τι συντελεί η επανάληψη; (Μονάδες 5)
- B2. (εναλλακτικά): Στην τέταρτη παράγραφο του κειμένου κυριαρχούν οι ερωτηματικές προτάσεις. Σε τι συντελούν; (Μονάδες 5)
- B2 (εναλλακτικά): Να εντοπίσετε τρόπους πειθούς στη δεύτερη παράγραφο του κειμένου, δικαιολογώντας την απάντησή σας. (Μονάδες 5)
- B3. Να γράψετε συνώνυμα των παρακάτω λέξεων ώστε να ταιριάζουν στα συμφραζόμενα: *προϋπόθεση, προσήλωση, έσχατη, αναπότρεπτες, υπολείπεται* (Μονάδες 5)

- Γ. Σε παρέμβασή σας σε ημερίδα του Δήμου σας με θέμα την εξέλιξη της δημοκρατίας να τοποθετηθείτε σχετικά με τη συμμετοχή του πολίτη στα κοινά με άξονες το κατά πόσον είναι αναγκαία για τη λειτουργία της δημοκρατίας και το κατά πόσον ευνοείται στις σύγχρονες κοινωνίες. (Λέξεις 250) (Μονάδες 20)

Λογοτεχνικό κείμενο

- Μάριου Χάκκα: «Το ψαράκι της γυάλας» (απόσπασμα)
- Εισαγωγικό σημείωμα
- Το διήγημα δημοσιεύτηκε το 1971 κατά την περίοδο της δικτατορίας και αναφέρεται στην ημέρα της επιβολής της (21^η Απριλίου 1967). Ο συγγραφέας (1931 – 1972) είχε συλληφθεί για τα φρονήματά του την ίδια περίοδο.

- Ήταν ωραία ν' ακούς στους δίσκους για καημούς και στερήσεις, για μια υπεράνθρωπη προσπάθεια, άσχετα αν δεν κατάληξε κάπου, για μια στάση ηρωική που μετείχε κι ο ίδιος. Ήταν πολύ ωραία να κάθεται στη σαιζ λογκ και ν' αναπολείς ακόμη και τους περασμένους πόνους σου, απαλότεροι τώρα, τυλιγμένοι στο μύθο, σα να μη συνέβηκαν σε σένα τον ίδιο. «Ε, πάει περάσανε όλα. Δύσκολα χρόνια, αλλά είχε μια ομορφιά αυτή η ιστορία». Ήταν καλά μέσα στο σπίτι του με τις αναμνήσεις και το πικάπ· ήταν πολύ καλά έτσι που ζούσε, τι αρχίσανε πάλι να πάρει ο διάβολος, τι φταίει να παίρνει πάλι μπάλα τους δρόμους;

- Ήταν μια χαρά βολεμένος και τώρα το κυνηγητό και πού να πάει; Ποια δύσπιστη πόρτα να χτυπήσει, που όλοι, συγγενείς, γνωστοί, φίλοι, θα είχανε την ίδια αιτία; Πολλοί απ' αυτούς τώρα θα 'ταν κióλας πιασμένοι κι άλλοι ίσως τριγυρίζουν όπως κι ο ίδιος με μια φρατζόλα στο χέρι.
- Έκανε ένα μεγάλο κύκλο μακριά απ' το κέντρο. Πέρασε Βύρωνα, Δάφνη κι έπεσε στην Καλλιθέα. Ήταν μια καλή άσκηση. Είχε καιρό να περπατήσει τόσο πολύ. Κι ήταν ένα φωτεινό πρωινό, λες επί τούτου φτιαγμένο για ένα μεγάλο περίπατο. Ασυναίσθητα άρχισε να τσιμπάει τη γωνιά της φρατζόλας, ενώ ταυτόχρονα του 'ρθανε αισιόδοξες, σκέψεις: «Μπα, δεν κρατάει για πολύ αυτή η κατάσταση. Όπου να 'ναι θα πέσουν».

- «Πώς θα πέσουν;» άκουσε μια φωνή μέσα του, «όπως τα ώριμα φρούτα από μόνα τους ή τινάζοντας το δέντρο γερά;». «Θα τους ρίξει ο λαός», διόρθωσε πικραμένος λιγάκι, γιατί ήτανε δεδομένο ότι θεωρούσε τον εαυτόν του ένα μ' αυτό το λαό κι επομένως δεν έβγαζε την ουρά του απ' έξω. Ναι, αλλά τότε, έπρεπε να κινηθεί προς το κέντρο εκεί που μπορούσε να διαδραματιστούν γεγονότα, να συμμετάσχει σ' αυτά ή μήπως πίστευε στη θεωρία της πρωτοπορίας (τα στελέχη χρειάζονται) κι έπρεπε να φυλαχτεί;
- «Δεν μπορώ» σκέφτηκε, «προς το κέντρο δεν πάνε τα πόδια μου. Όσο κι αν το βλέπω σωστό, μου είναι αδύνατο. Ας ενεργήσουν οι άλλοι, ας κατεβούνε στο κέντρο οι νέοι.»

- Ένα τίποτε είναι η αποδοχή της κατάστασης κι έπειτα γυρίζεις στο σπίτι σου. Βέβαια μπορεί εκεί να μην τον περίμενε μια γυναίκα με το νυχτικό, ένας μπατζανάκης, οι γείτονες να κάνουν παρέα, όμως είχε εκείνο το ψαράκι στη γυάλα, και ποιος θα του αλλάζει το νερό; Είναι μια ζωούλα κι αυτό, έχει ευθύνη. Το φαντάζονταν να κόβει βόλτες στο στενό χώρο της γυάλας. Έκανε όλο χάρη κινήσεις, δείχνοντας τη χρυσή του κοιλιά, πότε τα πλαϊνά του πτερύγια. Το στόμα του ανοιγόκλεινε ρυθμικά. Και ξαφνικά η αναπνοή του γινόντανε γρήγορη, ασφυκτιούσε. Τώρα σπαρτάραγε, πνίγονταν, έπεφτε μολύβι το σώμα του στον πάτο της γυάλας.
- Έβγαλε το μαντίλι απ' την κωλότσεπη και σφούγγισε το ιδρωμένο του μέτωπο. «Δε γίνεται» σκέφτηκε, «πρέπει να πάω». Έπρεπε να νοιαστεί το ψαράκι. Το μόνο που μπορούσε να κάνει αυτή την κρίσιμη μέρα ήταν ν' αλλάξει στο ψάρι νερό. Για τ' άλλα τα σοβαρά και μεγάλα, δεν είχε δύναμη.

Δραστηριότητες

- Α. Να περιγράψετε τη συμπεριφορά και την ψυχολογική κατάσταση στην οποία βρίσκεται ο ήρωας. (Μονάδες 15)
- Β1. Στο διήγημα εμφανίζεται τριτοπρόσωπη αφήγηση, αλλά και χρήση πρώτου προσώπου. Πώς χρησιμοποιείται αυτή, ποιος ο ρόλος της και ποιο το αποτέλεσμα της εναλλαγής; (Μονάδες 8)
- Β2. Αν δούμε το ψαράκι στη γυάλα ως σύμβολο, τι μπορεί να συμβολίζει; (Μονάδες 7)
- Γ. Ποια είναι η στάση του συγγραφέα απέναντι στον ήρώά του και ποια η δική σας; Αγανάκτηση, ειρωνεία, κατανόηση; (-150 λέξεις) (Μονάδες 20)

Καλή δύναμη!

